

держави. Наявність розбалансованості валютного ринку, негативного сальдо торговельного балансу, високого темпу інфляції свідчить про гострі проблеми у проведенні ефективної валютної політики та визначенні оптимального рівня курсу валюти Національним банком України.

Отже, коливання валютного курсу є однією з основних загроз національним інтересам. Тому задля забезпечення стабільності національної грошової одиниці НБУ повинен проводити ефективну монетарну політику. Зокрема підтримувати рівень цін та темп інфляції, збільшувати золотовалютний резерв, тощо.

На сьогодні валютно-курсова політика є не лише обов'язковою частиною подолання світової фінансової кризи, а й важливим аспектом впливу на фінансову безпеку України.

Література:

1. Береславська О. Курсоутворення гривні в контексті змін у світовій валютній системі/ Олена Береславська//Вісник НБУ. 2014. № 3. С. 10–16.
2. Дзюблик О.В. Валютна політика як фактор макроекономічної стабілізації. [Текст]/ О.В. Дзюблик//Фінанси України. К.: ЗАТ «ВІПОЛ», 2016. № 11. С. 33–51.
3. Крупка М.І. Валютно-курсова політика України: монографія/[М.І. Крупка, М.І. Кульчицький, Н.В. Жмурко, Д.В. Ванькович]. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2012. 366 с
4. Річний звіт НБУ. [Електронний ресурс]: <https://www.bank.gov.ua/control/uk/index>
5. Стратегія валютних інтервенцій НБУ на 2016. 2020 роки. [Електронний ресурс]: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=38098167>
6. Теорія і практика грошового обігу та банківської справи в умовах глобальної фінансової нестабільності: монографія/ О.В. Дзюблюк, В.В. Корнеєв, В.І. Міщенко та ін.; за ред. д.е.н., проф.. О.В. Дзюблюка. – Тернопіль: ФОП Осадца Ю.В., 2017. – 298 с.

Тарас СТАСЮК

студент факультету фінансів

Тернопільський національний економічний університет

Науковий керівник:

к.е.н., доцент кафедри банківської справи Сороківська З.К.

УПРАВЛІННЯ ЗОЛОВОВАЛЮТНИМИ РЕЗЕРВАМИ НАЦІОНАЛЬНИМ БАНКОМ УКРАЇНИ

В умовах фінансової нестабільності, наслідком якої сьогодні в Україні є валютна та банківська криза, надзвичайно великої актуальності набувають питання ефективного управління золотовалютними резервами НБУ та пошуку джерел їх поповнення. Світова практика свідчить про те, що достатні обсяги золотовалютних резервів дають можливість монетарним органам влади інтервенційними заходами локалізувати дію будь-яких чинників, що спричинюють порушення рівноваги на фінансовому ринку.

Гарантією стабільності в періоди світових фінансових криз є формування золотовалютних резервів, адекватних масштабам національної економіки і рівню її інтегрованості в процес міжнародного руху капіталу. Важливими проблемами при цьому є визначення ступеня їх забезпеченості та достатності, а також оптимізація структури та ефективне управління ними. Останнє набуває особливої ваги в ситуації нестійкості світової валютної системи та значного впливу на національну економіку ризиків світового масштабу.

Золотовалютні резерви України складаються з таких активів: 1) монетарне золото; 2) спеціальні права запозичення; 3) резервна позиція в МВФ; 4) іноземна

валюта у вигляді банкнот і монет або кошти на рахунках за кордоном; 5) цінні папери (крім акцій), що оплачуються в іноземній валюті [2, с. 13].

Монетарне золото – високочисте золото у формі монет, злитків або брусків не нижче 995 проби, перебуває у власності або під контролем національного банку або органів державного управління [2, с.13].

Спеціальні права запозичення – штучний резервний і платіжний засіб, що емітує МВФ. Мають тільки безготівкову форму у вигляді записів на банківських рахунках, банкноти не випускалися. Не є ні валютою, ні борговим зобов'язанням. Має обмежену сферу застосування, обертається тільки всередині МВФ [2, с. 14].

Резервна позиція в МВФ – сума резервної транші (частки) країни в МВФ і боргу з боку МВФ цій країні. Резервний транш становить 25 % квоти країни в капіталі МВФ, її може отримати країна назад практично без будь-яких умов [2, с. 14].

Іноземна валюта включає готівку у вільно конвертованій валюті та вимоги НБУ до нерезидентів у формі короткострокових депозитів у золоті й вільноконвертованій валюті, казначейських векселів, короткострокових і довгострокових цінних паперів іноземних держав та інші вимоги, які використовуються для потреб платіжного балансу.

Цінні папери, передані контрагентам у межах операцій позики цінних паперів (надані в обмін на інші цінні папери), враховуються у складі міжнародних резервів; цінні папери, що є забезпеченням по операціях прямого РЕПО, виключаються з резервів. Цінні папери, отримані як забезпечення операцій зворотного РЕПО або позик цінних паперів, не входять до складу міжнародних резервів [2, с. 16].

Для підтримки платіжного балансу, а також забезпечення фінансової безпеки України НБУ має золотовалютний резерв. Його НБУ використовує на такі цілі – продаж валюти на фінансових ринках для проведення грошово-кредитної політики, включаючи політику обмінного курсу; витрати на операції з іноземною валютою, монетарні метали, а також інші міжнародновизнані резервні активи. Золотовалютні резерви – це запаси золота в злитках і високоліквідні іноземні активи, тобто резервні валюти та зобов'язання, виражені в резервних валютах. Крім того, в золотовалютних резервах може знаходитися платина, срібло, алмази та інші дорогоцінні метали, каміння.

Як зрозуміло з міжнародного досвіду, концентрація офіційних валютних резервів у центральному банку і наділення його повноваженнями з управління ними сприяють ефективнішому використанню валютних запасів. Отже, напрями використання золотовалютного резерву переслідують такі цілі: продаж валюти на фінансових ринках для проведення грошово-кредитної політики, разом з політикою обмінного курсу, а також для здійснення витрат по операціях з іноземною валютою, монетарними металами та іншими.

На сучасному етапі розвитку структура золотовалютних резервів більшості країн і рівень її диверсифікації залежать від економічного становища країни, її місця у світовій економіці, стійкості національної валюти, тієї ролі, яку відіграє валютнокурсова політика країни у регулятивному впливі на зовнішньоекономічну діяльність і динаміку експортно-імпортних операцій [1, с. 129].

Рівень офіційних валютних резервів залежить від таких чинників:

- стан зовнішньої торгівлі;
- рівноваженість платіжного балансу;
- режим валютного контролю;
- інвестиційний клімат;

- характер інтервенційної політики;
- режим валютного курсу (плаваючий, фіксований).

Національний банк України формує, зберігає та накопичує золотовалютні резерви, переслідуючи наступні цілі: забезпечення стабільності національної грошової одиниці України; поліпшення кредитоспроможності країни; вплив на офіційний обмінний курс національної валюти через девізну політику; створення сприятливих умов для здійснення зовнішніх запозичень; гарантування виконання зобов'язань перед міжнародними валютно-кредитними організаціями; регулювання платіжного балансу України; вплив на динаміку обсягів грошової маси всередині країни з метою досягнення цінової стабільності як стратегічної цілі монетарної політики тощо [3, с. 142].

Нормальне функціонування механізму управління золотовалютними резервами НБУ неможливе без належної інформації та організаційної підтримки. НБУ самостійно формує єдине інформаційно-аналітичне поле, складовими якого є технологія збирання, підготовки, управління, обробки і надання аналітичної інформації користувачам, задіяним у процесі управління золотовалютними резервами, виходячи із особливостей грошово-кредитної політики, масштабів діяльності центрального банку, обсягу золотовалютних резервів, виду обраної інвестиційної стратегії, методів та підходів до управління золотовалютними резервами.

В свою чергу вченими виділяється два аспекти ефективного управління золотовалютними резервами: грошово-кредитний та фінансовий. З точки зору грошово-кредитної політики, ефективне управління золотовалютними резервами має забезпечувати постійну їх доступність та можливість використання для здійснення валютних інтервенцій або інших заходів. З точки зору фінансового аспекту управління, фінансова ефективність використання золотовалютних резервів оцінюється шляхом порівняння фактичних та планових показників дохідності золотовалютних резервів. Слід відзначити, що саме другий аспект ефективності управління резервами (фінансовий) з кожним роком набуває актуальності, а проблема формування та управління золотовалютними резервами не втрачає своєї актуальності [4, с. 6].

Отже, оптимальна структура золотовалютних резервів, правильне управління ними визначає можливість центрального банку ефективно проводити не лише валютну, а й грошово-кредитну політику, забезпечуючи досягнення відповідних стратегічних цілей монетарного регулювання загалом.

Література:

1. Козюк, В. В. Валютні резерви в глобальних умовах / Козюк В. В. // Фінанси України. – 2014. – № 2. – С. 127 – 137.
2. Науменко С. Основні напрямки координації грошово-кредитної та бюджетно-податкової політики / С. Науменко, С. Міщенко // Вісник НБУ. – 2012. – №5. – С. 13–21
3. Стельмах В.С. Монетарна політика Національного банку України: сучасний стан та перспективи змін : монографія /Стельмах В.С. – К. : Центр наукових досліджень НБУ, УБСНБУ, 2013. – 404 с.
4. Щербакова О. Перспективи грошово-кредитної політики на етапі посткризового відновлення економіки України / Щербакова О. // Вісник НБУ. – 2014. – №8. – С. 4–8.
5. Теорія і практика грошового обігу та банківської справи в умовах глобальної фінансової нестабільності: монографія/ О.В. Дзюблюк, В.В. Корнеєв, В.І. Міщенко та ін.; за ред. д.е.н., проф.. О.В. Дзюблюка. – Тернопіль: ФОП Осадца Ю.В., 2017. – 298 с.